І чужому научайтеся,
Й свого не цурайтеся...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку:
BArcly 7-4125

РІК LXVI. Ч. 169. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 2-го ВЕРЕСНЯ 1959 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, SEPTEMBER 2, 1959 No. 169. VOL. LXVI.

НІКСОН ЗАКЛИКАЄ ЗДА ПОЧАТИ ОФЕНЗИВУ В БОРОТЬБІ ПРОТИ КОМУНІЗМУ

СТВЕРДЖУЄ ЩЕ РАЗ, ЩО ВІДВІДИНИ ХРУЩОВА НЕ ВПЛИНУТЬ НА ЗМІНУ СТАВЛЕННЯ ЗДА ДО СПРАВИ ПОНЕВОЛЕНИХ НАЦІЙ У СХІДНІЙ ЕВРОПІ

Лос Анджелес. — Віце-президент Ричард М. Ніксон, виступаючи в понеділок дня 31 серпня ц. р. на конвенції Ветеранів Чужоземних Воєн, заявив, що вже найвища пора, щоб З'єдинені Держави Америки почали офензиву в боротьбі проти комунізму. Американці надто довго вже були в дефензиві і тому теж вони мусять перейти до наступу в поборюванні комунізму, щоб доказати світові, що комуністична ідея не є якоюсь над-ідеєю, що комуністичні провідники не є ніякими над-людьми і що Совєтський Союз не є ніякою над-державою. Водночас із цим Ніксон вимагав у своїй промові пожвавлення виміни людьми й ідеями через залізну заслону і ствердив, що відвідини Хрущова у ЗДА будуть корисні з того погляду, що вони причиняться до розвіяння чи хоч би до підірвання помилкових думок і поглядів Хрущова на добробут, щастя і демократичну енергію американського народу. В дальшому Ніксон ствердив, що ці відвідини не причиняться в ніякому випадку до зміни принципів й основних напрямних в американській політиці. Зокрема, вони не приведуть до ніякого послаблення чи зміни ставлення З'єдинених Держав до справи поневолених націй у Східній Европі ані до такого чи іншого поміркування в опозиційному ставленні американської нації до комунізму. Ці відвідини не вплинуть теж у своєму вислідї на редукцію американської збройної сили ані теж на згоду ЗДА переговорювати про справи інших народів без їх безпосередньої участи. В ніякому випадку теж Америка не залишить своєї рішености обороняти свободу і вільне правління для двох і пів мільйона населення Західнього Берліну. Виступав віце-президент Ніксон в присутності яких 25,000 учасників конвенції Ветеранів Чужоземних Воєн, які зустрічали його твердження і висновки бурхливими оплесками. До Лос Анджелесу прибув Ніксон з Вашингтону вночі з неділі на понеділок. Виголошена в Лос Анджелесі його промова була звернена передусім до тих, які висловили своє стурбування запрошенням Хрущова до ЗДА. Побуваючи у ЗДА, Хрущов повинен — на думку Ніксона — переконатися, що не є правдою, що ЗДА є країною, в якій мільйони громадян живуть у злиднях, експлуатовані горсткою багачів і що велика частина американського народу не підтримує Президента в його безкомпромісовому ставленні до комуністичної агресії.

Сенатор Г. Л. Фонг остерігає Конгрес не спішитися з законом про громадянські права

Вашингтон. — Перший сенатор китайського походження з Гаваїв Гірам Л. Фонг заявив в телевізійному інтерв'ю з сенатором - республіканцем Кеннетом Б. Кітінгом, що Конгрес не повинен надто поспішати з ухваленням нового законопроєкту про охорону громадянських прав, бо цю проблему треба добре обдумати. „Расова сеґреґація, — казав сен. Фонг, — це справа емоцій, і її може вилікувати тільки час". Сенатор Фонг із практики знає расову проблему, бо на Гаваях є велика расова мішанина, і гавайці визнають засаду, що „люди повинні бути рівні перед законом і в очах громадянства". Але сенатор додав до цього: „я розумію, що довгий час на півдні ЗДА люди жили інакше. Тяжко ухвалювати в таких умовах закони, і тому ми повинні бути дуже обережні в цій справі", бо важко є „реґулювати законом спосіб життя."

Австралія здобула чашу Дейвіса, перемігши в Ню Йорку ЗДА

Ню Йорк. — 31-го серпня ЗДА втратили чашу Дейвіса, яка по вісьмох місяцях знову вернулася до Австралії, бо австралієць Ніл Фразер переміг 24-річного американця з Дейтону, Огайо, Беррі Мек Кей у відношенні 8:6, 3:6, 6:2, 6:4. Вирішний тенісовий матч відбувався в неділю 30-го серпня і в понеділок, бо в неділю внаслідок вечора не можна було його докінчити. В понеділок на змаганнях було 3,000 осіб, хоч лив зливний дощ, який опізнив змагання майже на годину. В грудні м. р. ЗДА були відобрали чашу Дейвіса від Австралії, але тепер вона вертається туди. Американський тенісист Мек Кей був не в формі, хоч в п'ятницю 28-го серпня він дуже добре грав. Він мав злий день, народни, бо в подарунку програв до австралійця.

В АМЕРИЦІ

● **З Оттави повідомляють**, що Королівська Комісія для Ресурсів Енерґії домагається, щоб міжнародна нафтова продукція знайшла місце на американському ринку для канадійської нафти, бо інакше Канада мусітиме зменшити імпорт нафтових продуктів.

● **Конґресмен - демократ** негритянського походження з Дітройту Чарлз С. Діґґс зрезиґнував із членства в Американському Леґіоні на знак протесту проти того, що Конвенція відкинула проєкт допущення до філіяльної організації Леґіону, яка називається „40 енд 8" як членів негрів, японців і китайців.

● **Вже тепер повідомляють**, що в 1960 р. подат. уряд гиєилатиме три роди податкових формулярів: давніші друки „1040 А" були для тих платників податку, прибуток яких не перевищав 10,000 дол. і форма „1404" для інших; тепер буде ще й третій формуляр „1040W", з якого зможуть скористати ті платники податків, прибуток яких поза платнею чи заробітком буде більший до 200 долярів.

● **Сенатор - демократ Гюберт Г. Гомфрі пропонує**, щоб ЗДА запрошували річно по 10,000 совєтських студентів, щоб совєт. уряд не міг вислати до ЗДА самих певних вибранців, і щоб не міг потім над всіми ними доглядати, як вони вернуться додому. Виходить, що наївні є навіть між сенаторами.

● **Департамент торгівлі повідомляє**, що вартість нових будівель в попередньому місяці зросла на 72 мільйони і становила 5,284,000,000 долярів, що було на 13% більше, як в серпні 1958 року ($4,666,000,000). Приватні будови становили дол. 3,592,000,000, а публічні — дол. 1,692,000,000.

● **Голова Конґресової Комісії** сенатор Гарри Ф. Бирд повідомив, що у фінансовому році 1958 - 1959 на платні цивільним федеральним урядовцям видано 12,330,000,000 долярів, а в 1955 році видатки на ту ціль становили тільки 9,621,000,000 долярів. Але число цивільних федеральних працівників не було рекордово найвище, а збільшення видатків спричинене зростом платень.

Сенатор Гомфрі вимагає нового пляну протилетунської оборони

Вашингтон. — Сенатор-демократ із Міннесоти Гюберт Г. Гомфрі промовляв у Сенаті і сказав, що треба змінити плян протилетунської оборони, бо звіт спільної конґресової атомової підкомісії виявив, що на випадок ворожої атаки на ЗДА згинуло б в цій країні коло 50 мільйонів осіб, а 20 мільйонів були б поранені, бо майже половина всіх мешкань була б понищена або неможлива до замешкання внаслідок радіяції. Голова цієї підкомісії конґресмен Чет Голіфілд сказав, що якби були побудовані протирадіяційні схоронища, то можна б врятувати коло 45 мільйонів осіб. Але сенатор Г. Гомфрі ствердив, що цих сховищ зовсім немає, і немає досі пляну, чи і як їх будувати, бо в цій справі є багато говорення між губернаторами і в міських управах, але досі ще нічого не зроблено. На думку сенатора все лихо в тому, що федеральний уряд нічого не зробив в цій справі і не виготовив плянів, а стейтові і місцеві самоуправи малощо можуть зробити в цій справі, бо звичайно, не мають потрібних фондів. Сенатор Гомфрі хвалив плян нюйоркського губернатора Рокефеллера, який хоче змусити мешканців стейту до будови протирадіяційних сховищ.

Посуха спричинила поважні шкоди фермерам у Монтані і обох Дакотах

П'єр, Південна Дакота. — Довга посуха і спека спричинила поважні шкоди фермерам в стейтах Великої Рівнини. Найбільше потерпіли східня Монтана, південно-західня і південно - центральна Північна Дакота та північно-східня і центральна Південна Дакота. Взимі там було мало снігу і тому зменшилася вологість землі, а на весні і влітї було дуже мало дощів. В деяких районах сонце спалило майже збіжжя, яке не встигло вирости. Потерпіли такі культури, як кукурудза, соя і сорґум, а недостача трави спричинила те, що фермери передчасно мусіли дешево попродати рогату худобу. На пасовиськах повисихали криниці, з яких п'є худоба. В Південній Дакоті 34 повіти Федеральна Фармерська Адміністрація оголосила як райони крайньої необхідности, а в Північній Дакоті таких повітів є 25, в Монтані — 12. Конґресмени стараються, щоб ці райони оголосити як терени катастрофи, щоб фармери могли купувати корми для худоби по знижених цінах.

Загрожує страйк 800,000 залізничників

Вашингтон. — 11 робітничих спілок, які об'єднують коло 800,000 залізничників, домагаються збільшення заробітної платні по 0.25 доляра від години праці, а в додатку ще і збільшення фондів на добродійні цілі. Якщо дирекції залізничних ліній не погодяться на ці домагання, то може вибухнути страйк тих 800,000 робітників, які не належать до тих працівників, що обслуговують поїзди, але які конечні до втримання залізничного руху. Ці робітники тепер дістають пересічну платню по $2.30 за годину праці. Всі ці спілки звичайно, виступають спільно, коли переговорюють із працедавцями. Представник робітничих організацій Джордж Е. Лейті погрожує страйком вже 2-го листопада, якщо представники залізничних компаній і надалі обстоюватимуть думку, що теперішня умова про працю має бути важна і поза першого листопада. Згідно з робітничим законом для залізничників страйк міг би початися аж три місяці після того, як його оголошено. Але представник залізничних компаній сказав, що йому не є відомо, щоб працедавці відмовлялися переговорювати з робітниками про заключення нового контракту, бо стара умова кінчається 31-го жовтня. Не знати тільки, чи компанії зможуть дати робітникам бажану ними підвишку платні, бо залізниці в останніх роках мають дефіцит і ліквідують деякі підміські лінії.

Морська академія достосовує навчання до доби летів у космічних просторах

Вашингтон. — Суперінтендант Морської академії в Анаполісі контрадмірал Чарлз Л. Мелсон повідомив, що з новим навчальним роком, який починається 8-го вересня, буде значно змінений навчальний матеріял цієї школи, яку треба достосувати до атомової доби і доби космічних просторів. Це буде найбільша зміна в цій школі від 1850-го року. Нова програма кластиме більшу увагу на навчання основних предметів, таких як математика, фізика і хемія. Мічмани мусітимуть вивчати термодинаміку і механіку плинів, нуклеарну фізику. Цікаве те, що тільки 6 кадетів вибрали навчання російської мови, хоч аж 367 студентів навчатимуться ще й надобов'язкового предмету, який самі виберуть. 23-го серпня Військова Академія у Вест Пойнті повідомила, що і там більше вчитимуть про нуклеарну фізику, електроніку, наслідки радіяції, а також більше часу присвячуватимуть соціології й чужим мовам.

Єпископ Кир Плятон Корниляк відлетів до Риму і до Німеччини

Филаделфія. — В неділю дня 30-го серпня ц. р. о год. 3.30 по полудні з Міжнародного Летовища у Филаделфії відлетів до Европи висвячений дня 7-го липня ц. р. і призначений на єпископа українців католиків у Німеччині дотеперішній канцлер Филаделфійської української католицької дієцезії єпископ Кир Плятон Корниляк. Після короткого перебування в Римі він від'їде до місця свого осідку у Мюнхені в Баварії, де наприкінці вересня ц. р. відбудеться його урочиста інсталяція, в якій —крім українських ієрархів візьме участь теж Апостольський Нунцій, архиєпископ Мюнх із Бонну. На летовище у Филаделфії проводили єп. Корниляка члени його родини з Дітройту, о. ректор д-р Василь Макух з Вашингтону, канцлер о. Михайло Польовий, д-р Новицький, п. Абрисовський та інші. Від Филаделфійської „Обнови" духовним опікуном якої був під час свого перебування у Филаделфії єп. Корниляк, прощав його мґр. Іван Скочиляс.

В Шикаґо помер поет Михайло Ситник

Шикаґо. — Ще дня 21 серпня помер тут несподівано на 39-ому році життя український поет-лірик Михайло Ситник, автор збірки „Відлітають птиці", віршованої повісти „Залізничний сторож" та інших збірок поезій. Покійний родом з міста Василькова на Київщині (народжений 1920 року), прибув на Захід 22-річним юнаком в 1943 році і тут увійшов у літературне життя, співпрацюючи в українських часописах і журналах, і видаючи свої перші книжки поезій. Осиротив Михайло Ситник матір в Україні і доньку Інну у ЗДА. Похорони відбулися дня 25 серпня ц. р. на Шикаґівському кладовищі.

МИТРОПОЛИТА ЙОСИФА СЛІПОГО ЗАСУДЖЕНО ЗНОВУ НА 7 РОКІВ ПРИМУСОВИХ РОБІТ

Едмонтон, Канада. — Тутешній український тижневик „Українські Вісті" подав у числі з 17 серпня ц. р. повідомлення такого змісту:

„У Києві протягом трьох днів відбувся суд над Митрополитом Кир Йосифом (Сліпим), і його знову засудили на сім років примусових робіт у концентраційних таборах. Вістка ця прийшла в приватному листі з України від особи, яка цікавиться і добре знає становище Української Греко-Католицької Церкви в СССР. Попередні повідомлення, що приходили до Канади від тієї самої особи, завжди були вірні. Лист, написаний наприкінці липня, каже: „Дядю Йосифа три дні судили в Києві. Дуже його це змучило. Присудили на сім років „трудово-іcправітельних лагерей" за підпольну організацію Греко-Католицької Церкви. Він дуже схуд, борода цілком сива, а голова шпакувата". Раніш були невиразні вістки про те, що Митрополит Йосиф мав написати листа з пастирськими вказівками для вірних Греко-Католицької Церкви, насильно ліквідованої совєтським режимом. Впреосвященніший Кир Йосиф, народжений 17 лютого 1892 р., є наступником бл. п. Митрополита Андрея (Шептицького). На священика був висвячений 30 жовтня 1917. Аж до вибуху другої світової війни він був ректором Богословської Академії у Львові і належав до найвидатніших українських богословів. В час першої совєтської інвазії, 22 грудня 1939 він був висвячений на єпископа. Після смерти бл. п. Кир Андрея (1 листопада 1944) Впреосв. Кир Йосиф обняв уряд Львівського Митрополита. 11 квітня 1945 його арештували враз з іншими п'ятьма греко-католицькими єпископами. Щойно через рік у Києві відбувся процес, на якому Митрополита Кир Йосифа засуджено на 8 років примусових робіт у сибірських концтаборах. Після відбуття каторги Митрополит Кир Йосиф одержав від совєтської влади дозвіл вертатися в західні області України під умовою, що там не буде займатись ніякою церковною чи душпастирською працею. Митрополит відмовився дати на це свою згоду. Наприкінці минулого року в українській еміґраційній пресі появилась вістка, що Митрополит Кир Йосиф занепадає на здоров'ї".

НОВИЙ ПРОЦЕС ЧЛЕНІВ ОУН?

„Шлях Перемоги" (Мюнхен) у числі з 9 серпня ц. р. вміщує передачу Станиславівського радіо з 30 липня ц. р., в якому повідомлялось:

„В підприємствах Богородчанського району відбулися масові мітинги робітників, колгоспників і службовців. Працюючий народ з ганьбою затаврував негідні вчинки українських буржуазних націоналістів та вимагав суворого покарання на горло бандерівців Розгука, Гаврищука і їхніх підручних... У зв'язку з цим зібрання членів колгоспу „Радянська Україна" звернулось із закликом, що його підписали 230 присутніх, в якому читаємо: „Ми, колгоспники артілі „Радянська Україна", продискутувавши статтю під заголовком „Покарання бандитів", вміщену в газеті „Прикарпатська Правда" за 24 липня 1959 року, вимагаємо кари для бандитів Розгука і Гаврищука, які по-диявольськи розправлялися з нашими совєтськими людьми, і вимагаємо, щоб це покарання було застосоване до них з усією суворістю совєтського права. З великим негодуванням і ненавистю ми проклинаємо українських буржуазних націоналістів. Кара смерти для бандитів — це невідкличне вимагання працюючого люду..."

Як бачимо, „вимога" колгоспників розправитися з українськими націоналістами сфабрикована за всіма приписами і в повній однозгідності з „вимогами" найвищої кари для „буржуазних націоналістів" фабрикованими в 20-х і 30-х роках за часів Ягоди, Єжова і Берії. Нинішній диктатор Хрущов твердить, що в Совєтському Союзі жадного політичного в'язня немає. Радіопередача зі Станиславова — живе цьому спростування. Очевидно, ситуація на рідних землях така, що приходиться навіть знехтувати ствердженням диктатора.

З нагоди 20-річчя війни, Аденауер зробив мирний заклик до Польщі

Бонн. — Напередодні 20-х роковин наїзду гітлерівської Німеччини на Польщу в дні 1-го вересня 1939 року, що започаткувало другу світову війну, західньо - німецький канцлер Конрад Аденуер вистосував до польського народу мировий заклик, в якому передбачує приязні взаємини між Німеччиною і Польщею. Аденауер виголосив через радіо промову, що її майже в цілості присвятив німецько-польським справам, не згадавши в ній про теперішній глибокий німецько - польський конфлікт за кордони. Аденауер признав, що польський нарід впав протягом останніх несповна двох сторіч кількакратно жертвою чужої аґресивности без власної вини, при чому згадав однаково три розподіли Польщі у 18 ст., як німецько-совєтський пакт Рібентропа-Молотова, звернений в першу чергу проти Польщі. Тріюмфальне прийняття, що його зазнав през Айзенгавер в минулому тижні від німецького народу, це — за словами Аденауера — найкращий доказ ділом, а не словом, що теперішній німецький нарід і його настрої та цілі цілком інші, як були тому 20 років. — Роковини вибуху 2-ої світової війни знайшли широкий відгук в цілій німецькій пресі.

Еспанія заперечує, наче б старалась ввійти до НАТО

Мадрид. — Еспанський уряд проголосив офіційне заперечення, наче б він вживав заходів для допущення Еспанії до Організації Північно-атлантійського пакту (НАТО). Вістку про це подали англійські часописи у зв'язку з приїздом до Лондону еспанського міністра закордонних справ Фернанда Марії Кастієлля. Президент Айзенгавер запросив туди еспанського міністра і перевів з ним 25-хвилинну розмову. Ця подія викликала різні коментарі, бо — мовляв — Кастієлля мав би все одно змогу за три-чотири тижні зголоситись на розмову до Айзенгавера і Гертера з нагоди свого перебування у Ню Йорку на сесії Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй. Еспанія не є членом НАТО, що його деякі держави, головно Франція, противляться її членству, не забувши до цього часу режимові ген. Франка, що у громадянській війні він силою скинув республіканський режим. Англійські соціялісти й різні ліберальні групи запротестували проти можливости допустити Еспанію до НАТО. В англійській пресі появились атаки проти особи еспанського міністра закордонних справ, який боровся в рядах еспанського леґіону в німецькій армії проти СССР.

АЙЗЕНГАВЕР СКІНЧИВ НАРАДИ В ЛОНДОНІ — ВИЇЗДИТЬ ДО ПАРИЖУ

Лондон. — През. Айзенгавер закінчив у понеділок 31 серпня свої наради з керівниками Англії, ведені протягом шестиденного перебування в Англії. На вівторок 1 вересня Президент застеріг собі полагоджування біжучих внутрішньо-американських справ, а на вечір призначено його вечерю з колишніми англійськими воєнними побратимами. На середу вранці заповіджено відлет Президента до Парижу на розмови з французьким президентом генералом Шарлем де Ґолем.

Офіційну частину свого перебування в Англії Президент завершив появою — разом з англійським прем'єром Геролдом Мекмілленом — в радіо-телевізійній передачі, що її слухали чи пак оглядали мільйони англійців та дальші мільйони західніх европейців. Голови урядів ЗДА й Англії сиділи на фотелях біля столу в урядовій кімнаті прем'єра Мекміллена на Довнінґ Стріт 10 і переводили протягом пів години розмову на найзагальніші актуальні теми. Обидва вони підкреслили передусім потребу миру. „Мир є імперативною конечністю", заявив през. Айзенгавер. Коли Мекміллен пригадав, що він завжди був і є прихильником конференцій „на вершинах", то Президент відповів, що передумовою такої нової конференції мусить бути зрозуміння Хрущова щодо імперативности миру. Президент заявив, що він не візьме участи в такій конференції, яка принесла би „пригнічення і розчарування" народам і тому він мусить мати „запевнення, що конференція на вершинах буде успішна".

З інших справ—Президент дуже виразно підкреслив знову американську підтримку для Західнього Берліну. Він заявив, що принцип „воля є нероздільна", як передумову миру, стосується власне до Західнього Берліну і його 2-х мільйонів мешканців. „У цьому випадку ми дійсно мусимо бути тверді". Журбу за піднесення життьового рівеня 1,700,000,000 людей у недорозвинених країнах в широкому світі Президент поставив навіть перед турботою з приводу поганих східньо-західніх відносин. Він вказав на конечність, щоб усі країни-посідачі, включно з Совєтським Союзом, збірними зусиллями помагали недорозвиненим країнам, які терплять від браку харчів, одягів, ліків, шкіл. Дальшою заторкненою справою була потреба покращання міжнародних торговельних взаємин. Як на приклад ідеальних міжнародних відносин — Президент вказав на американсько-канадійські відносини, де „єдиною обороною довгого на 3,000 миль кордону є приязнь". Однаково Президент, як англійський прем'єр признавали, що між ЗДА й Англією бували суперечки й розбіжності, але Президент ствердив, що між тими двома державами відносини ніколи ще не були такі добрі, як тепер. Так само Президент підкреслив внутрішню згоду і спаяність цілого західнього фронту Північно-атлантійського патку (НАТО).

До чого конкретно договорились Президент і англійський прем'єр — не сказано ні в отій радіо-телевізійній розмові ні в будь-якій заяві. Офіційного комунікату з перебування Президента в Англії і його тамошніх нарад взагалі не проголошено. Президент відмовився теж відбути пресову конференцію, що викликало велике невдоволення серед 400-х часописних кореспондентів. Президент і Мекміллен були під час свого радіо-телевізійного діялогу одягнені по вечірньому, бо безпосередньо після того перейшли на виданий у честь Президента бенкет, на якому були м. і. три колишні англійські прем'єри — Винстон Черчил, Антоні Іден і Клемент Етлі.

През. Айзенгавер склав у Лондоні вінок перед таблицею в церкві св. Павла, де виписані імена 28.000 американців, поляглих на території Англії під час 2-ої світової війни. На цій світлині видно Президента, як іде до собору св. Павла через площу Трафальгар в Лондоні та відповідає на приязні оклики від англійців.

Хрущов приїде до ЗДА з цілою своєю родиною

Москва. — Офіційно повідомлено, що Нікіта Хрущов приїде 15 ц. м. до ЗДА з своєю 60-річною дружиною Ніною Петровною, двома доньками — 38-річною Юлією, заміжньою за директором Київської опери Віктором Гонтаром, і 29-річною Радою, заміжньою за редактором „Ізвєстій" Алексєєм Аджубеєм, та з своїм 24-річним сином Сергеєм, інженером. Прибуде теж його зять, названий Алексєй Аджубей, як журналіст. Ніна Петровна — це друга дружина Хрущова, бо перша, Надежда, померла. У зв'язку з запрошенням Міхаїла Шолохова, щоб він товаришив Хрущову в подорожі до ЗДА, появилась вістка, що, мабуть, поїдуть з ним ще інші письменники, між ними — Олександер Корнійчук.

У СВІТІ

● **Лідери англійської соціялістичної** Партії праці, Гю Гейтскелл і Еньюрин Бівен, які — у випадку перемоги своєї партії в найближчих виборах — стали б прем'єром і міністром закордонних справ Англії, прибули до Москви на запрошення большевиків. Гейтскелл заявив, що він не вестиме з Хрущовим офіційних переговорів, а тільки розмовлятиме, бо „не репрезентує уряду". Гейтскелл і Бівен підтримують совєтський плян щодо звуження „атомового клюбу" у світі тільки до двох держав, СССР і ЗДА, значить, щоб всі інші держави, включно з Англією, відмовились назавжди від тієї зброї.

● **У Греції** створилась нова партія під назвою Демократичний рух за обнову держави, яка — разом з деякими організаціями кипрських греків у Греції — звернулась до генерала Георга Ґріваса з закликом взяти активну участь в політичному житті з метою стати у державній кермі Греції. Ген. Ґрівас, колишній керівник кипрсько-грецького революційного підпілля, заявився проти тридержавного договору, що вирішив проблему Кипру по лінії визнання його державної самостійности з базами для Англії та автономією для турків.

● **У Гаазі, в Голляндії** відбувся минулої суботи з'їзд 50-ох колишніх активних учасників протинімецького — резистансу з 12-ох різних країн. Вони репрезентували 750,000 підпільників. Головною темою нарад було обміркування загрози відродження фашизму та антисемітизму.

СВОБОДА SVOBODA
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ДОСВІД ІНДІЇ З КОМУНІСТАМИ

28-го червня 1954 року проголошено в столиці Індії „п'ять принципів", на яких оперто засадничу індійську політику невтральности та співіснування з комуністичним Китаєм. Сталося це під час відвідин комуно-китайського прем'єра і міністра закордонних справ Чу Ен-лая. Але ця індійсько-китайська маніфестаційна декларація тільки потвердила давнішу політику Індії, наставлену послідовно, від першої хвилини опанування комуністів китайського суходолу в 1949 році, на якнайкращі з ними відносини.

Індія була одною з перших держав, які визнали комуно-китайський режим. Індія була на терені Об'єднаних Націй ініціятором і палким адвокатом комуністів у їх щорічних пропозиціях допустити до того міжнародного ареопагу комуністичний Китай з відмовленням права вільнокитайському урядові з Формози репрезентувати китайський нарід. 20-го квітня 1954 р., отож ще перед згаданою візитою Чу Ен-лая, підписано між Індією і комуністичним Китаєм 8-річний договір про „мирне співіснування". Зокрема, в тому договорі Індія визнала суверенність червоного Китаю над Тибетом. Цю свою політику Індія палко заступала на першій конференції 29-ох азійсько-африканських країн, що відбулася в квітні 1955 р. в Бандунгу, в Індонезії. Індійський прем'єр Джавагарлал Неру був на тій конференції наче протектором і рекомендатором Чу Ен-лая: своїм авторитетом він підтримував „миролюбні" жести комуно-китайського ватажка і послаблював насторожености учасників конференції. У своїй ревності йти по лінії закордонно-політичних зазв китайських комуністів і не дразнити їх будь-якими прозахідніми зворотами, Неру загнався у Бандунгу так далеко, що виразно назвав західній Північно-Атлантійський пакт (НАТО) „протектором колоніялізму". Тої Неру вбачав загрозу колоніялізму й імперіялізму тільки збоку західніх держав — ніколи збоку комуністичного совєто-китайського блоку.

Але від того часу зайшли у широкому світі події, які не могли залишитися без сліду на поглядах нині 70-річного Неру, політичного й духового лідера Індії від хвилини проголошення її незалежности 15 серпня 1947 року. Індійські старшини проводили в Репатріяційній комісії невтральних народів, покликаній у Кореї на основі договору про перемир'я з 27 липня 1953 р., і тої індійська публічна опінія вперше дізналася з найавторитетніших уст власних генералів про комуно-китайську дійсність в Північній Кореї та в таборах полонених. В лютому 1956 р. на 20 з'їзді компартії Хрущов здемаскував Сталіна. В перших днях листопада 1956 року ввесь світ здригнувся від фактів совєтської масакри на Мадярщині. В грудні 1956 р. Неру відвідав Вашингтон. Протягом більше, як десяти років триває затяжний, хоч у різних фазах різної натуги конфлікт між Москвою і Югославією Тіта. У протоці Формози (Тайвані) агресивність комуністичного Китаю створювала в серпні-вересні 1958 р. небезпеку нової великої війни. Інший пропагатор просовєтської невтральности, президент Об'єднаної Арабської Республіки Гамаль Абдель Нассер, виступив з гострими заявами проти Москви за її інгеренцію в Іраку. Врешті весною цього року вибухло в Тибеті повстання проти комуно-китайських окупантів, і кривава китайська реакція обурила Індію, що стала прибіжищем для тибетських утікачів. Індійська преса назвала Тибет „азійською Мадярщиною", китайські комуністи затавровували промову Неру в тибетській справі, як „мову імперіялізму", а Неру відповів на те китайським комуністам, що вони заговорили „мовою холодної війни". На додаток — в індійській автономній провінції Кералі, де після виборів 1957 року прийшли до влади комуністи, сталися антикомуністичні заворушення і, врешті, скасовано комуністичне правління декретом президента Індії. Внаслідок цього прем'єр Неру та індійські комуністи обмінялися гострими політичними заявами.

Ці тільки коротко вичислені факти вказують на багату передісторію драматичного виступу прем'єра Неру в минулу п'ятницю в індійському парляменті з безпосереднім оскарженням комуністичного Китаю у веденні збройної агресії супроти північно-індійського обширу, що має з комуністичним Китаєм 2,500-милевий кордон. Ці прикордонні сутички ще ніби не поважні й не загрожують радикальним погіршенням індійсько-комуно-китайських взаємин. Індія, мабуть, і надалі підтримуватиме заходи комуністів у справі допущення червоного Китаю до Об'єднаних Націй і надалі називатиме себе невтральною. Але двократна заява Неру, що Індія боронитиме збройно непорушність свого кордону, і передача всього північного обширу Індії під військове командування мають свою глибоку політичну вимову. Видно, що найкращими вчителями про те, що таке комунізм, є самі комуністи. І саме комуністам треба завдячувати тільки протверезіння в невтральному азійсько-африканському таборі, в першу чергу в Індії.

СПРАВА ІНТЕҐРАЦІЇ НА ПОЧАТКУ ШКІЛЬНОГО РОКУ

Кілька днів тому часописи принесли вістки про те, що до деяких шкіл Литтл Року, Аркенсо, вписалися по кілька негритянських учнів, і з того приводу з а к т у а лізувалася справа шкільної інтеґрації, яку наказав був Найвищий Суд ЗДА ще в 1954 році і яка внаслідок відомих подій у центральній середній школі Литтл Року привернула була до того міста увагу цілого світу.

Звітова Служба для справ виховання в південних стейтах, яку фінансує Фордова Фундація, видала оце тепер на порозі нового шкільного року, що починається 8-го вересня, статистичний звіт про стан шкільної інтеґрації в 17-ох південних стейтах. Співробітник щоденника „Ди Ню Йорк Таймс" Клод Сіттон стверджує, що рішучість за всяку ціну втримати публічну систему шкільництва, навіть якби прийшлося за це заплатити деякою частиною об'єднаних шкіл, в тих стейтах зростає. Починає народжуватися думка, яка подекуди вже й перемагає уми завзятих прихильників шкільної сеґреґації, що закривання публічних шкіл, яке має своєю ціллю не допустити до їхньої інтеґрації, є великою помилкою, яка дорого коштує, бо треба втримувати приватні школи, і яка не завжди дає позитивні наслідки.

Правда, п'ять стейтів на самому півдні — Луїзіяна, Міссіссіпі, Алабама, Джорджія і Південна Кароляйна — не тільки не послухали наказу Найвищого Федерального Суду ЗДА про об'єднання шкіл, але ще й поухвалювали закони та поправки до стейтових конституцій, щоб скріпити стан окремих шкіл для білих і кольорових учнів. Цей район ЗДА має найгустіше негритянське населення і є твердинею расового поділу, хоч умови праці на упромисловленім і зурбанізованих плянтаціях уже зовсім інші. Провідники цих стейтів стоять у найгострішій опозиції до вільної інтеґрації.

Трохи інакше виглядає справа в інших п'ятьох стейтах: Аркенсо, Північній Кароляйні, Теннесі, Тексасі і Вірджінії, де протиінтеґраційне становище вже послабшало (з 1,461-ої шкільної округи є вже там 144 округи, в яких створено кілька інтеґрованих шкіл). В 1959-1960 шкільному році інтеґрація буде поширена також в Аркенсо, Північній Кароляйні, Теннесі і Вірджінії.

На Флориді досі не було ані одної об'єднаної школи, але з найближчим шкільним роком негритянські учні будуть допущені до одної школи в Маямі і в Говмстеді. Це буде початком інтеґрації в цьому стейті. В Північній Кароляйні цього року інтеґрація охопить три нові громади, і разом буде вже там 7 інтеґрованих громад. В Нешвіллі, Теннесі, в цьому році спільно навчатимуться білі і кольорові учні в 3-ох клясах публічних шкіл, а крім того до Мемфіського стейтового університету вперше будуть допущені студенти-негри. У Вірджінії вже другий рік працюватимуть об'єднані публічні школи, в яких інтеґрація дійшла до другої кляси в Норфолку, Александрії і в повіті Арлінгтон. Також і в Шарлоттесвіллі, рідному місті Томаса Джефферсона і осідку стейтового університету, цього року буде інтеґрована одна середня і одна нар. школи. У Фронт Роял мають відкрити об'єднану середню школу, бо до приватної школи вписалося значно менше учнів, як минулого року.

Думка закладати приватні школи на те, щоб не відкривати спільних шкіл для білих і кольорових учнів, починає втрачати популярність. І так, повіт Едварда у Вірджінії був першим районом, де зліквідовано публічні школи в користь приватних.

Згадана на початку цієї статті Звітова Служба стверджує, що навіть ті батьки, які є противниками інтеґрації, виступають проти закривання шкіл. І тому можна сподіватися, що об'єднання шкіл, хоч і поволі, але ступнево здійснюватиметься, бо нелегко перемогти ті традиції, які закріпилися на Півдні. Це розуміють і федеральні суди, а тому Атланта та Ню Орлінс мають почати здійснювання інтеґрації аж у 1960-1961 шкільному році.

Наприкінці зарто навести декілька цифр, що характеризують шкільну інтеґрацію в роках від 1954 до 1959.

І так, в Мериленді, Делаварі, Зах. Вірджінії і Кентаки відсоток учнів-негрів, які вчаться спільно з білими учнями, зносить від 21-40; в Мізурі і Оклагомі — від 10 до 20; в Тексасі — від 1 до 2; в Аркенсо, Теннесі, Вірджінії і Північній Кароляйні — вже менше, як один відсоток; в стейтах Луїзіяна, Міссіссіпі, Алабама, Джорджія, Південна Кароляйна і Флорида — досі не об'єднано ані одної школи.

Дотеперішній досвід свідчить про те, що при рішучості і послідовності федеральної влади можна буде здійснити те, що в 1954 році декому видавалося неможливим, а для інших здавалося справою, яку легко розв'язати самим лише зарядженням суду.

ДОЩ В ЩІКАГО

Спада на брук
і на дерева голі
І на кущів підстрижені чуби.
На пішоходах чорні парасолі
З'являються раптово, мов гриби.

Сидітиму в кімнаті,
наче в'язень,
Дивитимуся тупо у вікно,
І питиму мої зів'ялі м'язи
І питиму знов спогадів вино.

Я пригадаю голубе Трипілля,
Що тепло притулилось
до Дніпра,
Де пахло чебрецю
намокле зілля,
Як дощ цідив, неначе із відра.

І у Дніпро ниряла блискавиця,
Як дощенківний золотавий в'юн,
І заставляв нас грім
перехреститься,
Могутність виявляючи свою.

А ми з тобою,
квітко-Валентино,
Не розбігались по своїх домах,
Ловили в жмені
теплі ті краплини
І умивались ними жартома.

І нам була верба —
за парасолю,
Дарма, що дощ крізь
листя нас мочив.
... Ці спогади мене
п'янять до болю,
Як гимну найдорожчого мотив.

Вере на сон,
але не ляжу спати,
Без парасолі в парк я побіжу
І може десь
під явором крислатим
Побачу радість і любов чужу.

Листопад, 1958 р.

† МИХ. СИТНИК

ДЕСЯТЬ РОКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІҐРАЦІЇ В АВСТРАЛІЇ

З приводу 10-річчя українського часопису „Вільна Думка", що виходить в Австралії вже десять років, починаючи з 1949 року, редакція цього часопису видала ювілейне число, присвячене оглядові й підсумкам не тільки своєї праці, але й праці організованої української еміґрації в Австралії. В цьому ювілейному числі „Вільної Думки" (видання „А" появилося на 16 сторінках газетного формату і має появитися ще видання „Б") вміщено багато матеріялів, цікавих і цінних для історії української еміґрації на цьому п'ятому континенті світу.

Перші українські еміґранти почали прибувати до Австралії в травні-червні 1948 року, всі із зобов'язанням відробити дворічний контракт в тій чи іншій ділянці господарського життя. З кінцем 1948 року в Австралії було вже яких 1,000 українців. Рік пізніше, за дозволом міністерства іміґрації, появилося в містечку Бері на південному побережжі Північно Валії перше число українського часопису „Вільна Думка". Цього ж 1949 року почали засновуватися перші українські організації: Українська Громада в Вікторії, Українська Громада в Західній Австралії, Об'єднання українців Ню Савт Велс та інші. Цього ж року виникли перші почини для зорганізування Союзу Українок, Пласту, СУМ'у та ін.

У серпні 1950 року заходами бл. п. доц. д-ра Євгена Ю. Пеленського засновано в Сіднеї Наукове Товариство ім. Шевченка в Австралії, яке згуртувало всіх українських науковців в цій частині світу. Першим головою НТШ в Австралії був обраний д-р Є. Ю. Пеленський, тепер очолюють НТШ проф. д-р П. Шулежко, як голова і д-р Іван Рибчин, як секретар. До австралійського НТШ належать під сучасну пору 3 дійсні члени, 7 звичайних членів і, крім того, гурток членів-прихильників. Наукова праця іде в комісіях Гуманістичній (створеній із секцій Історично-філософічної та Філологічної) і в Математично-природничій. Членами Товариства опубліковано низку наукових праць. Тут треба згадати, що заходами деяких громадян із кол. ради Української Громади в Сіднеї заініційовано створення окремого українського відділу при Сіднейському Науковому Музею.

Досить жваво розвивається в Австралії літературно-мистецьке і зв'язане з ним видавниче життя. З окремими книжками виступило 14 авторів, які видали яких 20 книжок, тиражем здебільша до 2,000 примірників. Появилися також літературні збірники і журнали, як, наприклад, „Новий Обрій", „Наш Вісник", „Слово" та ін. Видали свої книжки такі автори: В. Русальський (уже покійний), П. Вакуленко, Дмитро Чуб, С. Радіон, І. Стоцький, Ю. Одлига, І. Наріжна, Г. Чорнобицька (Л. Далека), Б. Сібо, Архиєпископ Сильвестер (проф. С. Гаєвський). О. Зибачинський, В. Онуфрієнко, Л. Гаєвська-Денес, М. Дейко. Живуть в Австралії і друкують свої твори по журналах і часописах Павло Богацький, С. Домазар, Наталя Ахненко, Ірина Винницька, Роман Драган та інші. Багато у видавничій справі допомагає Українська Висилкова Книгарня. Крім „Вільної Думки", виходить в Кобурґу, Вікторія, уже протягом чотирьох років часопис „Українець в Австралії" (двотижневик політики, культури та громадського життя).

Розвивається мистецьке життя, зокрема театральне, хорове і балетне. Українські театри існують в Сіднеї, Аделаїді і Мелборні. Найвидатнішим із них треба вважати заснований в 1950 р. гуртом працівників театрального мистецтва під проводом Ст. Кржанівського Український театр ім. Леся Курбаса, який поставив уже понад 10 різних п'єс. Адміструє цим театром п. Ярослав Гевко. На відзначення Мазепинських роковин театр готує виставу драми Старицької - Ч е р н я х і в с ь к о ї „Іван Мазепа". При театрі існує театральна студія під проводом артистки І. Залеської із 15 постійними слухачами. Очолюють театр артисти Ірина та Степан Залеські.

З 1949 року діє на терені Сіднею Українсько-Австралійська Балетна Школа Ніни Денисенко. Протягом 5 років в цій школі відбулося 420 лекцій. Балетного мистецтва в ній навчалося 178 учнів, віком від 4-ох до 40 літ. Хорове мистецтво плекає успішно Українське Співоче Товариство „Боян" із своїм чоловічим і мішаним хорами. На протязі свого існування це товариство влаштувало 90 виступів, в тому числі 17 концертів, 34 хорових виступи на національних маніфестаціях, 13 виступів для австралійців і 16 для радіовисильні АБС.

Добре розвивається діяльність українських молодечих організацій. В травні 1950 р. створено за ініціятивою Р. Олесницького перший Крайовий Пластовий Провід і в 1951 р. обрано першу Крайову Пластову Старшину. Пластові Станиці існують тепер в Аделаїді із 144 членами, в Мелборні із 213 членами, в Сіднеї із 231 членом, як теж пластові гуртки в інших місцевостях. Загально в Австралії Український Пласт нараховує тепер 593 члени в усіх уладах. Появляються тут окремі пластові періодичні видання, як, наприклад, „Ватра" та пластові сторінки в австралійських українських часописах. Працю Пласту підтримують всесторонньо, товариства „Приятелів Пласту".

Десятиріччя свого існування відзначає в цьому році також і СУМ (Спілка Української Молоді). Зорганізувався СУМ в Австралії заходами Ініціятивного комітету, що постав наприкінці 1949 року в Сіднеї. Осередки СУМ існують в Сіднеї, Новій Південній Валії і в інших провінціях Австралії. СУМ, як і Пласт, влаштовують кожного року табори для молоді.

Останніми роками зорганізувалися окремі студентські громади. Зорганізовані в цих громадах студенти відбули в грудні минулого року перший Студентський З'їзд і створили Централю Українського Студентства в Австралії.

Окремого огляду вимагає українське, релігійне життя, що проходить в рямцях Української Католицької і Української Автокефальної Православної Церков.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ У СПРАВІ ВІДВІДИН ХРУЩОВА В АМЕРИЦІ

ПІДТРИМАЙМО ДОБРУ АКЦІЮ

Висилаю вам американський католицький часопис „Ди Таблет" з суботи 22 серпня 1959 р. В ньому є цінний матеріял про Україну з нагоди приїзду Хрущова. Я знаю, що неможливо зібрати, чи навіть знати про всі часописи та інші коментарі в користь нашої України, що появляються з нагоди приїзду Хрущова, тому уважаю, що ці, навіть й найменші згадки про Україну в американській пресі, повинні зібрати наші свідомі громадяни та висилати до „Свободи" на використання.

Щодо петиції, яка поміщена на 13-ій сторінці „Ди Таблет" під заголовком: „Пліз, Мр. Президент, донт", то уважаю, що ми, українці, повинні зорганізовано підтримати таку акцію.

1. Об'єднані чи центральні комітети наших громад повинні негайно скликати збори та ухвалити підтримку цієї акції.

2. На тих зборах подбати про збірку фондів на видання подібних закликів, як ці, що видані Американським комітетом.

3. „Свобода" і всі другі українські національні часописи повинні видати такі або подібні заклики в англійській мові. Певно, що всі справи потребують моральної і фінансової підтримки збоку всього громадянства. Пам'ятаймо, що коли того вимагає справа оборони нашої поневоленої батьківщини, то коли нам прийде відповідно закличе, то громада відізветься.

Степан Ковальчук
Лонг Айленд, Н. Й.

ЛЮДИ ЗМІНЯЮТЬСЯ, А ПОМИЛКИ ТІ Ж САМІ

Перед приїздом супербандита Хрущова до Америки, хочеться запитати американців, чи знають вони для чого поставлена Статуя Свободи. Думаю, що знають. А коли так, то нащо допускають безчестити її допущенням до цієї країни, яку вона символізує, того, хто її найжорстокіше заперечує. Це ганьба нам всім. Це торги малими націями серед білого дня. До тих пір не буде миру в світі, доки всі народи, великі і малі, як рівні з рівними, не сядуть за один стіл. Сьогодні треба забути вирази — великі нації. Світ населений людьми і створений одним Богом, для однакового життя: чи то десь у Танганіці-Африка, чи у Москві, чи на Україні чи у Вашингтоні. Бо лиш тих народів не можна не то, що вирішувати, але й обговорювати з їхнім катом Хрущовим.

По відомій причині не ставте мого повного прізвища, а підпишіть прямо

Петро з Гартфорду

ЗВЕРНЕННЯ ДО ПРЕЗИДЕНТА ЗДА

Пане Президенте! Президія Світової Федерації Колишніх Політичних В'язнів і Репресованих Совєтами вважає за конечне звернутися до Вас і Уряду ЗДА з наступним:

Тому, що ЗДА були і є провідною потугою світу і єдиною надією всіх поневолених і стероризованих російським імперіялізмом народів світу, і

тому, що співпраця і тісніший союз СССР і ЗДА не усунне війни, а лише з історичною неминучістю її приспішить — бо російський імперіялізм і світовий комунізм цю спілку використовує в своїх інтересах, а не в інтересах миру й добробуту народів, і

тому, що в наслідок співпраці СССР і ЗДА самоліквідація НАТО, СІАТО і Багдадського пакту невідклично наступить, і

тому, що народи Скандинавії, Середнього Сходу і Африки внаслідок ситуації, яка витвориться, будуть позбавлені надії зберегти свою й логічно впадуть жертвою російського імперіялізму, і

тому, що внаслідок цього ЗДА будуть ізольовані, а комуністична інфільтрація, шпіонаж і саботаж всередині ЗДА спаралізують не лише господарчий, мілітарний, але й духовний розвиток ЗДА, і

тому, що внаслідок всього цього ЗДА без великих зусиль збоку Москви будуть мілітарно розгромлені і поневолені росіянами,

Президія Світової Федерації Колишніх Політичних В'язнів і Репресованих Совєтами просить Вас і Уряд ЗДА обернути візиту Хрущова до ЗДА в візиту різника народів — Хрущова на всеамериканську демонстрацію рішучости й готовости ЗДА до боротьби й повної перемоги над російським імперіялізмом і світовим комунізмом.

Хай ЗДА й надалі залишаться провідною духовою, мілітарною і фінансовою потугою, кожночасно готовою підтримати кожну націю в її боротьбі проти російського імперіялізму й комунізму. Тоді за проводом ЗДА у спілці з усіма волелюбними — нині поневоленими народами світу, в тому числі і нашої старої Батьківщини — України — світ буде звільнений від безбожників, антинародного бестіяльського комунізму і російсько - комуністичного імперіялізму.

З надією, що Ви, Пане Президенте, і Уряд ЗДА і нашу думку приймете до уваги, залишаємось з глибокою пошаною

С. О. Підгайний — Президент Федерації,
В. М. Чміленко — секретар.

МЕНШЕ КРИКУ, А БІЛЬШЕ ДІЛА

У зв'язку з приїздом Хрущова до ЗДА в голосах у цій справі занадто вже багато брутальної лайки, а також робляться безвідповідальні заяви, що в очах хоч трохи обізнаних чужинців компромітують нас. Наприклад, один добродій дописувач пише: „Пригадаймо вину Хрущова за штучний голод на Україні". З цього виглядає, що сам дописувач не знає, коли був штучний голод і коли прибув Хрущов на Вкраїну. Штучний голод був у 1932 і 1933 рр., а Хрущов прибув на Вкраїну замість знятого П. Постишева у січні 1938 року. Першим секретарем КП(б)У Хрущов був вибраний на пленумі КП(б)У 27 січня 1938 р., коли був відкликаний Москвою С. Косіор. Подібні ж заяви про вину за штучний голодом 10 мільйонів, 7 мільйонів і т. д. є теж безвідповідальні. Демонстрації, написи і чорні вбрання теж нічого. Все це вже набридло, а от діла нема. Це один дописувач заклика: „Кричімо на ввесь світ — кричімо, бо можемо більше не мати нагоди..." Криком справі не поможеш. От якби замість крику та попробували наші політичні чинники знайти шлях до зустрічі з Хрущовим, от хоч би навіть запросити Хрущова на квартиру до бувших громадян Совєтського Союзу, хай би подивився, як тут „бідують": власні хати, авта, і повно в хаті, а найголовніше, що тут можеш навіть доріжати Президентові і спати спокійно.

Головний злочин Хрущова супроти України — це здійснення ним пляну русифікації українського населення в школах, установах, виселюваннях в Сибір, обмеження друку книжок. Але від цих злочинів ні в кого, крім українців, голова не болить і ніхто нашого галасу слухати не буде.

Для ефективного змагання з російським шовінізмом (а не просто змагатися з Хрущовим) потрібна велика культурна праця. Послабити видавничу діяльність. Видавати поважні наукові і мистецькі твори. Повагою вірдповнити злочини Москви супроти українського народу і цим йому прислужитися.

Висока культурна праця виробить більшу пошану і зрозуміння до наших проблем збоку чужинців. Приїзд Хрущова, справа не в особі — не буде Хрущов, то буде хтось інший, а берімось за культуру. Допоможімо видавництвам, письменникам, науковцям.

І. Д-енко
Рочестер, Н. Й.

ПРО ЗЛОЧИНИ КАТА ХРУЩОВА

Я є українець із селянської родини, уроджений в Україні, на Харківщині. Маю 48 років, але голова моя біла і здоров'я моє не є зовсім досконале, бо це в минулому часі підірване в тюрмах Хрущовського „раю".

Хрущовські кати в Україні поплюндрували святі храми і українське духовенство і багато вірних вислали в далекі Соловки і там вони загинули. Я іще є свідок розкопів масових могил Хрущовських жертв в місті Вінниці. Я бачив два розкопи. Оце я пережив і те, що бачив власними очима злочини ката Хрущова в Україні.

С. Кнігиєвий
Шикаго, Ілл.

Армандо Паласіо Вальдес

ХОСЕ

Повість

З еспанської мови переклав: Богдан І. Лончина

22

— З роду Мейрів виходили в усіх часах визначні, здібні люди... Ти знаєш дуже добре, що в XV столітті дон Педро Де Мейра був лицаремкомандиром Вільяпляни, в ордені Сантіяга, а дон Франсіско був суддею в Севільї й членом парляменту в Торо. Теж, мабуть, знаєш, що інший син тієї самої родини був президентом Ради Італії: він звався дон Родріґо. Інший, званий дон Дієґо, був членом королівського суду в місті Мехіко, а опісля президентом суду в Ґвадаляхарі. В минулому столітті дон Альваро Де Мейра був губернатором Оведа і заложив у Саррію катедральну церкву та латинську народну школу; ти певно про це знаєш.

Хосе рішуче не знав нічого про це все, але він притакував головою, щоб зробити приємність нещасному шляхтичеві. А той раптом замовк і якийсь час так сидів, аж нарешті заговорив дуже тихим голосом:

— Мій старший брат Пепе був голодранцем... ти певно це знаєш.

Справді, це була одинока річ, що її Хосе знав про родину Мейрів.

— Його зруйнувала танцюристка... Він забрав у мене трохи добра, що припало було мені, загрозивши, що одружиться з нею, якщо я не дам... Щоб рятувати честь роду, я віддав йому все... Чи не правильно я вчинив?

Хосе знову притакнув.

— Відтоді я стільки натерпівся!

Шляхтич у розпуці потер чоло рукою.

— Славний рід Мейрів вмирає зі мною... Але не вмре без чести, присягаю тобі!

Склавши присягу, він знову замовк і зажурився. Море гойдало судно. Місяць блимав своїм блідим світлом у воді.

Вийшовши з задуми, дон Фернандо звернув свої повні сліз очі до Хосе і сказав здихаючи:

— Берімося до роботи... Підваж камінь з того боку, а я подержу з цього...

Удвох вдалося їм сперти його на вельсі. Тоді дон Фернандо сильно штовхнув його. Герб роду Мейрів пробив з гуркотом поверхню води й потонув в її темній глибині. Гіркі краплі, якими він бризнув, скупали лице старика, зміщуючись із не менше гіркими слізьми, що їх він проливав у тій хвилині.

Кілька хвилин він стояв нерухомо, сперлись на вельсі і дивлячись на місце, де зник камінь. Опісля випростався і сказав глухо:

— Веслуй до берега, Хосе!

І пішов та й сів на кормі. Моряк веслував, не кажучи ні слова. Хоч він не розумів добре шляхтича і думав так, як і інші люди, що в його голові не все в порядку, але, побачивши, як він плаче, відчув глибоке співчуття; він не важився порушувати його журливого настрою. Але думка віддати йому гроші не виходила йому з голови. Він ясно бачив, що така прислуга — з умовинах, в яких знаходився дон Фернандо — була б своїм божевіллям. Його ненадію бажання вияснити цю справу, але він не знав, як почати. Три або чотири рази збирався заговорити і стільки ж разів здержувався. Нарешті, побачивши, що вони вже близько берега, він не знайшов кращого способу, як витягнути з кишені десять тисяч реалів і простягнути їх шляхтичеві зі словами:

— Дон Фернандо, ви не маєте забагато грошей... Я вам дуже вдячний за те, що хочете зробити для мене, але я не можу взяти цих грошей, коли ви їх самі потребуєте.

Дон Фернандо, раптом обернувшись і з вогнем обурення в очах, вигукнув:

— Ти, нікчемнику! Ти, не розуме! Після того, як я зробив тобі честь, визнавши свою руїну, ти мене ображаєш! Забудь сховай ці гроші, бо інакше кину їх у воду...

Хосе зрозумів, що не було іншої ради, як знову сховати їх. Він так і зробив, перепросивши шляхтича за уявлену ним зневагу. Все таки він прирік собі віддати ті гроші при першій нагоді.

Вони розійшлися, як добрі приятелі.

XII

Хосе зберіг усе це в таємниці. Про це дуже просив його дон Фернандо.

За шість років на день наш добрий шляхтич знайшов приміщення з харчами, якщо навіть і не відповідне для його старого, шляхетського роду, все таки вистачальне для того, щоб не вмерти з голоду, як це вже мало що не сталось. І, о диво! — як тільки він почув деще грошей у своїй кишені, його гордість зросла на кілька п'ядей. Він ходив спокійним і певним кроком по містечку з високо піднесеною головою, кидав на мешканців горді погляди і здорових дівчат з уважливим і протекційним усміхом.

Де тільки траплялася нагода, він частував своїх васалів склянкою вина, а васальок ласощами з цукорні. Але — згідно з правдою — треба виявити, що родільська кріпаків й кріпачки не спримали цих доказів прихильности дон Фернандо з такою самою повагою, з якою їхні предки приймали колись феодальні даруванки членів славного роду Мейрів. Радше виглядало, що п'ючи вино або заїдаючи солодощі, вони робили це з власної доброти, щоб не вразити делікатних почувань шляхтича. А в деяких з них можна було помітити навіть співчутливий усміх, від якого здригнулися б у своїх гробах всі сини того гордого роду — і лицар-командир Вільяпляни, і член парляменту в Торо, і президент Ради Італії.

Щоправда завважив, робленних поза спиною шляхтича, то були вони ще більше понизливі: „Цей бідний дон Фернандо уявляє собі, що мотиринадцять тисяч реалів ніколи не вичерпаються". — „Наскільки краще було б, якби він за ті гроші відкрив собі крамничку і мав якийсь прибуток!" — „Та де там! Він витратить їх за чотири дні, і опісля мусітиме, що утримувати його з милостині".

Андрій Кігічак

УСС в Стриї влітї 1914 р.

(У 45-річчя формування Легіону УСС)

При кінці серпня та в перших днях вересня 1914 року повисла над підкарпатським містом Стриєм загроза російської інвазії, на що вказували близькі відгуки гармат і розпорошені гуртки та відділи австрійсько - мадярського війська.

Та це цілком не торкалось кількатисячної маси молоді, яка від кількох днів таборувала під голим небом на площі українського сирітського захисту, на Долішніх Ланах. Серед переходових мешканців площі кидалася у вічі мозаїка одягів. Побіч гімназійного суртюка із емблемою „Г" на чорній шапці, пишалися квітисті, закосичені айстрами, гуцульські кресані і біліли до осіннього сонця широкі, подільські капелюхи. Де-не-де виринали бучацькі або бережанські вишивані сорочки, чи темнобронзові підкарпатські блюзи. Але не бракувало також і мундурів з останнього січово - сокільського здвигу у Львові і пластових одностроїв.

Хто ж були ті юнаки, до яких з години на годину прибували нові відділи з українськими прапорами, які були предметом зацікавлення місцевого населення, що облягало площу від світанку до ночі? Це Українські Січові Стрільці. Це ті молоденькі „лицарі абсурду", що рішилися піти проти кольоса-москаля „на кривавий тан", про яких згодом слушно сказав поет:

Земля гуде,
Радіють гори, степи,
Бо їх у бій благословить
Могучий Дух Мазепи.

Та й справді гуло на площі, наче в улию. Відтворім по стільки роках картину того таборювання. Новоприбулі знайомляться з тими, які вже перед двома днями прибули зі Львова. Одних привів з Золочева Сроковський, других з Бучача Іван Балюк, інших з Долини д-р Омелян Левицький, а бориславців інж. Котецький. Хлопці з Чорткова, яких привів „бородатий" Іван Коссак, оповідали, як то їм москалі наступали на п'яти. Онде два Генки з Перемишля, Дацків та Домарадський, вітаються зі Славком Скоплякoм, кол. учнем перемиської гімназії. Між львовянами чути прізвища Дашкевич, Чмола, Юно Навроцький, Мольо Голубець, брати Зелені. А там Стронський, Мінчак, Ясеницький та Никорак, це вже „дрогобичани". А онде „старий" меценас Гарасимів зі синами, це стрияни, господарі площі, вони підготовили прийом УСС, коли ті приїхали зі Львова. З маркантніших згодом в сгархії Стрілецтва Гриць Трух, Іван Рогульський (Голобутів), та Віктор Коваль. А чи всіх по стільки роках з пам'яті перелічиш?

І що ж робить та кількатисячна маса юнаків? Їх австрійський відворот не обходить. На них прийде черга прийти до слова, а поки... безжурно співають. Де не повернеш оком по площі, то хори. І які хори! Онде побіч кухні громадського комітету Довбуш виходить зі своєю групою:

Хто верне додому,
Той з золота п'є...
А хто у січі
у січі помре,
Той з Одіним вічним...

Михась Девосир в довгій „студентській" киреї, в чорному, широкому „радикалівському" капелюсі, „тягне" зі своїми станиславівцями:

Сухарі з водою,
Коби серце лиш з тобою,
На Вкраїні далекій.

Гурт пластунів, обов'язково при шатрах та ватрі, співає про Морозенка, а на протилежному боці площі, то рогатинці, більш серйозно „витягають" про „Червону Калину". Непричасні до хору спочивають при своїх клунках, та думу думають. Онде якийсь самітник доїдає матусин дарунок, мабуть з далекої дороги. Не хоче пригадувати хвилі розлуки з найближчими. Деякі для забиття часу розважуються похідними шахами, а Сясьо Гузар, Влодко Кипріян та Тусько Вовк так „молотять" преферанса, аж „куриться". Але це ще не все.

Дехто взяв у „похід" книжку, і преспокійно читає. А від сторони Николаєва помрукують гармати. При одній з ватер яворівський Харамбура оповідає „кавали" з гімназійної лавки, на що приявні реагують сальвами сміху. Інакше на справу дивиться трійця молодців, чи не лісовиків від барона Гредля у Демні. Вони в лісових одностроях, борсучі щітки за стьожками „кіпелюхів", але ж бо і кумедно вони сидять. Так, як пастушки, коли справляють на пасовиську „Петра". Викопали в землі яму, до якої поспускали ноги. Залишили в землі в середині ями наче б остров, а на тому мов би „блятові" зі стола, на імпровізованому з лопухів обрусі, разовий житній хліб, часник і... чвертка дезінфекційного плину. До обіду ще далеко.

Оподалік тієї оригінальної „тройці" стоїть самотою Тадзьо Ковалик в уніформі львівського січовика, з великим червоним пером за широчезним капелюхом. На грудях в нього далековид, в руках мапа. Сусіди натягають „булавного осаула", чи не задумує наступати в сторону Миколаєва над Дністром і... втихомирити помрук гармат.

Але є і такі „добровольці", що помагають „Комітетові Стриян" при кухні та вивантажуванні харчів, які привіз о. Пеленський з Лисятич, в асисті асесора, патріота Берника. Австрія до заприсяження УСС нічого їм не давала, то приходилося громадянству кормити своє майбутнє військо. Кухнею завідували стрийські пані, з яких для вшанування пам'яті належить згадати хоча б тих, які остали в пам'яті. Меценасова Гарасимова, Реваковичева, їмость Петрушевичева, її доня пізніша пані Боднар, Бобикевичева та її доня замужня згодом пані Селезінка, Устияновичева, Колодницька, Мойсакова, та Галя Яцкевич, заміжня згодом пані Шиян. З панів пригадую радн. Весоловського, дир. Кисілевського Ярослава, та старенького вже Шепаровича. Кухня варила безперервно, щоб таку масу народа накормити.

Нема як молоді, безжурні літа, гумор, що кого обходить звук поблизьких гармат чи те, що мадярські дезертири йдуть з фронту „на розвідку" в напрямі Лавочне — Будапешт. Та батьорий настрій нашого юнацтва не уділявсь стрийському громадянству, яке здавало собі справу, що ця ідиля довго не потриває...

Стрільці знали, що можуть від'їхати кожної хвилини, аж раптом заворушилась наша „Січ". Похмурніли обличчя Михайла Галущинського, Степана Шухевича, та Дмитра Вітовського на вістку, що Австрія дозволяє лиш на дві тисячі СС, а решта має вертатися домів або вступити в австрійські ряди. З вересня УСС виїхали зі Стрия на Закарпаття. Стрілецтво опускало з жалем перше довше місце постою на незнаному шляхові Одіссеї. Мені довелося йти в останніх рядах, то ж бачив ту опустілу площу, на якій ще так недавно лунала пісня та гумор. Погасили вогні за собою. Площа виглядала так сумно, як сумно виглядали наші поля, коли „на Спаса" відлетять вже бузьки. Від площі аж до залізничого двірця прощало нас зі сльозами в очах стрийське громадянство. Нам було ніяково, що ми його залишаємо. Наш поїзд складався поза кількома критими вагонами, з самих відкритих возів, і ледве всі помістилися. А коли вже добре стемніло, то під прощальний свисток паровозу наша довжезна валка рушила з нами на Срібне Закарпаття.

Цей фрагмент змалював музично Михайло Гайворонський, де всілякі інструменти наслідували пластично і шипіння паровозу, і скрипіт коліс вагону, і могучу на цьому тлі, неначе б прощальну м. Стриєві, ораторію.

А вже 4-го вересня 1914 ми були на Срібній Землі.

Та ще не згасло в нас
досі завзяття,
Стрий, присяга,
купований кріс,
І забуте, старе Закарпаття,
І сліди ще князівських
коліс...

Так співав про це пізніше поет.

„Рідна Школа" в Клівленді працює

Добігає десятиліття, коли в нашому місті ентузіясти заснували „Рідну Школу" з благородною метою не дати нашій молоді забути своє рідне слово, свою пісню і знання про далекий Рідний Край.

З кінцем послідного шкільного року 1958-1959 — 240 учнів виповнило місцеву церкву, щоб подякувати Всевишньому за Його ласки в успіхах в науці. Але чи лише в той день молодь зібралася так громадно, чи лише тому, щоб відібрати свої свідоцтва і заслужено погуляти в часі вакаційного дозвілля?! Ні, — ми кожної суботи бачили її, як з усіх сторін, часто віддалених, спішила на науку — хоч в загальному в суботи в Америці молодь вільна від своїх обов'язків. Значить, крім заохоти і волі своїх батьків, ті наші діти - школярі може й підсвідомо чують потребу поширювати знання про цінності свого народу, хоч це було б і коштом суботнього дозвілля. А як часто гуртували ми ту молодь на різних шкільних імпрезах, — чи то національного чи обичаєвого характеру, — кільки труду і охоти виявила вона на довгих підготовчих зборах, на виступах перед ширшим громадянством, як поважно підходили члени учнівського комітету до опрацьовання реферату, до вивчення роль в діях, про які лише під час науки від учителів чула. На ту цілу програму маємо лише 4 години кожної суботи.

Але живемо і йдемо вперед. Велике значення мав цьогорічний, вже другий кінцевий іспит, т. зв. матура. Найвища кляса учнів дістала дипломи успішного закінчення науки в Рідній Школі. Загальна опінія учителів тих матурантів була така, що молодь багато скористала, поважно підходила до предмету і, дай Боже, щоби ті дипломи відчинили їй двері до вищої науки на радість молоді, батьків і нашої спільноти. Виявом вдоволення молоді, батьків і учителів була спільна гутірка - прийняття послідньої неділі червня в Пластовій домівці. Батьки виявили багато старання і доброї волі, щоб згадку про той день закріпити в пам'яті дітей. У веселім настрою, а подекуди і підйомі серця, розговорилися всі радісно і щиро.

Це минуле — а сьогодні чи завтра? За короткий час проголосить Управа Рідної Школи вписи на науку на шкільний рік 1959 - 1960. Усі до Рідної Школи, — від 6 літ вгору, нові і давні учні, не прогайте реченця науки, нехай ні одна українська дитина в Клівленді не остане позаду! Пам'ятайте що, „чого Івась не научився, того Іван не зможе". І. С.

● Невістка колишнього президента Франції Вінсента Оріоля, пані Жаклін Оріоль — одинокий французький пілот ракетних літаків. Вона встановила офіційний світовий рекорд жінок-пілотів, пролетівши 715 миль на годину. Минулого тижня Жаклін Оріоль, летячи на висоті 37,000 стіп, військовим ракетним літаком „Міраж III", осягнула суперсонічну швидкість 1,350 миль на годину.

● В Шикаго 27-го серпня помер 79-річний лікар д-р Вільям Гудер з Маренго, який впродовж 45 років виконував там лікарську практику. У своєму тестаменті він відписав своїм пацієнтам 25,000 долярів.

Замість квітів на свіжу могилу
Маленького ІГОРЯ СОХАНА
складають — 10.00 долярів
на сироти в Німеччині
Д-р СЕМЕН і МАРІЯ ДЕМИДЧУК

Ділимося сумною вісткою,
що в суботу, дня 22-го серпня 1959 р.
відійшла від нас у вічність, на 70-му році життя,
НАША НАЙДОРОЖЧА ДРУЖИНА,
МАМА й БАБЦЯ,
бл. п. Марія ВАРЕНИЦЯ з дому Макогін,
народжена в Денисові, пов. Тернопіль.
Похорон відбувся у вівторок, дня 25-го серпня 1959 р., з похоронного заведення В. Музики, до греко-кат. церкви св. о. Миколая, а опісля на цвинтар св. о. Миколая в Шикаго, Ілл.

Горем прибиті:
Чоловік — ДМИТРО
Син — ОСТАП
Донька — ІВАННА і зять ВОЛОДИМИР
Внуки — ОРЕСТ і ЛІДІЯ НІКОРОВИЧІ

В суботу, 5-го вересня 1959 р. — в год. 7-ій ранку
буде відслужена, з приводу:
СЬОМОЇ РІЧНИЦІ СМЕРТИ
нашого Незабутнього Брата і Дядька
бл. п. ОСИПА ВИННИКА
б. поручника УГА, учасника Визвольної Боротьби України
та
ЧЕТВЕРТОЇ РІЧНИЦІ СМЕРТИ
нашої Незабутньої Дружини, Матері і Бабуні
бл. п. МАРІЇ з Мициків ВИННИК
у греко-кат. церкві св. Юра — в НЮ ЙОРКУ
при 7-ій вулиці
ПОМИНАЛЬНА СЛУЖБА БОЖА З ПАНАХИДОЮ
за спокій Їхніх Душ.
До участи в цій Богослужбі, запрошуємо всіх Рідних, Побратимів Зброї, Друзів та Знайомих.
ІВАН ВИННИК — брат і чоловік з дітьми і внуками

ПОДЯКА

Оцим складаємо щиру подяку Всеч. Отцям, Пластовій Станиці в Монтреалі, Братству Дивізійників, Представникам Українського Технічного Товариства, Кружка Пласт-Прияту, Ліги Українських Католицьких Жінок, Церковного Хору та всім Приятелям і Знайомим за участь в похоронах, прощальні слова та за квіти й пожертви для

бл. п. Михайла МАРИНЯКА

якого похорон відбувся в Монтреалі, дня 1-го серпня 1959 р.

Нехай Бог Ласкавий винагородить Вам Вашу любов і зичливість для Покійного та його родини.

РОДИЧІ
ДРУЖИНА, СИН і ДОНЬКА
СЕСТРА з РОДИНОЮ

Видання, що зацікавлюють

Їхнім редактором є д-р Ярослав Рудницький. Ми найперше скажемо кілька слів про редактора, тим більше, що він і видатний автор. За десять літ він написав такі твори, як „Канадійські місцеві назви українського походження", „Українські бібліотеки в Канаді", „Матеріяли до українсько - канадійської Фолкльористики і діялектології", „Українїка і славіка канадіяна" і „Франкіяна на Заході".

Д-р Ярослав Рудницький описав також враження з подорожей по Европі, Скандинавії і Америці. У нас під рукою його найновіший твір „З подорожей по Канаді" (1948-1959). Це цікаві завваги про українців у Канаді, яких він зустрічав, виголошуючи доповіді або роблячи діялектичні записи. Як ентузіяст бібліотечної справи і української мови, він діставався автом, часом в тяжких умовинах, до різних місцевостей, щоб роздобути потрібний науковий матеріял.

Цікаво розказує д-р Рудницький про такі міста як Оттава, Монтреал, Торонто, Саскатун, Ріджайна, Едмонтон і Мондер. Особливу увагу автор звернув на українські бібліотеки в Мондері (оо. Василіян) і в Едмонтоні.

Українці в Канаді в 1951 р. святкували ювілей прибуття перших українських поселенців до тієї країни. З цієї нагоди збудовано в Елк Айленд Парку під Едмонтонм „Українську хату" — коштом домініяльного уряду. Д-р Рудницький розказує, скільки то технічних труднощів мусіли перебороти проєктодавці, щоб дійти до цієї хати.

Розповімо про такі видання, редаговані д-ром Яр. Рудницьким, як П. Скок „Кілька місцевих назв українського походження в Румунії" (у французькій мові); К. Кисілевський, „Іван Панькевич" і „Нові поезії Пушкіна і Шевченка". Перша і остання книжечка — це передруки, що дійсно заслуговують на передрук, щоб дістатися до більшої громади читачів. Професор Скок довів, що частина румунської території була безумовно заселена українцями в давнину. Це він зробив на підставі мовної аналізи назв тамошніх місцевостей. Українці не мають жадних анексійних зазіхань, але часом варто заглянути в історію, щоб переконатись, хто, де, коли, кого усунув з території — для кращого зрозуміння сусідських відносин. „Нові поезії Пушкіна і Шевченка", книжка появилася в Липську 1859 р. Це, мабуть, хтось з українців (може і Куліш?) бажав звернути увагу на нову величину в поезії — на Шевченка. Пушкін, як державний поет, не потребував особливого розголосу, але Шевченко міг потребувати. У виданні підкреслено опозиційність обох поетів супроти царського уряду. Із Шевченкових поезій вміщено такі глибоко опозиційні до царського уряду твори, як „Кавказ", „Холодний Яр", „Розрита могила", „І мертвим і живим". Видавець міг плянувати масове поширення цього видання в Україні. Але ближчих інформацій про те, скільки примірників видано, яка доля судилася виданню — немає.

Книжечка К. Кисілевського „Іван Панькевич" появилася в зв'язку з роковинами проголошення незалежности Закарпатської України, бо д-р Іван Панькевич був її одним із шляхетних працівників. Він учителював там кільканадцять літ і виконав велику культурну працю. Добре сталося, що д-р К. Кисілевський розкрив для ширшої публіки дещо із змісту „Наукового Збірника Т-ва Просвіти" в Ужгороді від І до XIV річника, в якому друкувалися цінні мовознавчі студії Панькевича. Студії Ів. Панькевича друкувалися і в інших українських та чеських виданнях.

Видання д-ра Яр. Рудницького заслуговують на увагу публіки і їх слід усім нашим бібліотекам передплатити.

В. Безущко

Нові книжки

О. Михайло Ваврик ЧСВВ — По василіянських монастирях.

Видавництво й друкарня оо. Василіян. Торонто, 1958, стр. 286. Обкладинка роботи артиста-маляра Едварда Козака

Здається, що є мало таких читачів цієї книжки, які не знайшли б в ній собі відомих місцевостей із василіянськими монастирями, про які цікавим способом, не порушуючи наукової правди, пише відомий василіянський науковець о. Михайло Ваврик. Автор наводить похвальні вислови проф. Михайла Грушевськочо про чернецтво в Україні вже в княжі часи:

„Чернецтво приймалося з великою симпатією: князі й визначніші бояри не тільки фундували монастирі, але й самі кидали двір, багатства, владу і йшли у монастир на тяжке вмертвлення тіла, пости, безконечні молитви і безсонні ночі". („Історія релігійної думки на Україні")

Книжка написана з приводу рідкого, бо 1600-річного ювілею заснування першого василіянського монастиря протпатріярхом спільного чернечого життя св. Василієм Великим, що сталося в 358 році.

Автор не поминув у своїй книжці навіть найменшого монастиря свого чину і подав його історію та значення для релігійного й культурного життя нашого народу. „Історія Чину св. Василія Великог, — це у великій мірі історія загально українська, радощі Чину, — це світлі картини всього українського життя, а його болі — терпіння нашого загалу", — пише автор на 13 стор. В книжці, прикрашеній численними фотографіями монастирів і ченців, подана історія монастирів у Львові, Добромилі, Крехові, Перемишлі, Кристинополі, Бучачі, Жовкві, Дрогобичі, Гошеві, Підгірцях, Золочеві, Погоні, Краснопущі, Улашківцях, Буковій (коло Самбора), Михайлівцях (біля Борщова), Тернополі, Станиславові, Чорткові і Варшаві. На Закарпатській Україні згадані монастирі в Мукачеві, Малому Березному, Ужгороді, Красноборі в Пряшівській дієцезії, Грушеві біля Бичкова, у Бороняві коло Хусту, в Імстичеві коло Верегова, на т. зв. Буковій Гірці коло Стропкова.

Як бачимо, то сітка василіянських монастирів була доволі густа на всіх західніх українських землях, де не сягала влада Москви, яка впродовж цілої історії як тільки могла нищила працю черців Василіянського Чину. Тепер вона взяла під свою хижацьку владу всі українські землі, і тому їй вдалося зліквідувати цей Чин. І автор назвав останній розділ своєї праці „Під василіянськими мурами плачу". Царська Росія понищила василіянські святині на Волині, Поліссі, Правобічній Україні і Холмщині, а комуністична Росія зруйнувала всі західні наші землі. „Яке розлоге те василіянське цвинтарище! Розгорнулося воно від Сяну по Збруч, з Подністровя до Полісся: всюди збезчещені Божі святині, розбиті престоли, розкинені кивоти, невимовний звал апокаліптичних руїн прибив віковий дорібок чернечих поколінь" (стор. 261).

Самовидець описує цю найновішу нашу руїну такими словами: „Наша лаврівська церква в жалюгідному стані: повибивані вітражі, обдерті дахи, порепані стіни, а в ній склад дощок і всякого колгоспного ременанту. Довкруги мури оборонні розібрані, дерева в саді попадали, всюди позаростало й здичавіло".

Автор книжки звертається до свого читача, кажучи, що, „щаслива його душа, як має ключ до скарбниці минулого, як слухає казки, що завжди зачинається наново, як має що звогчувати сльозами незглибимої туги власного серця". Автор хотів би „вкласти в долоні читача паломничу книжечку до освячених Богом і століттями василіянських монастирів нашої рідної землі", він бажав би, щоб читачеві „вчувся з далеких літ срібний гомін монастирських дзвонів, і щоб оживив молитовний спів чернечої братії, і воскресив освячені вікодавнім трудом та кривавим терпінням святі руїни". А тепер „посумніли дороги на Сіон, бо перестали ходити прочани. Всі брами його опустіли, вороги взяли гору над. ним" (Плач Єремії І, 4 - 6).

На 271 - 279 сторінках подана „вибрана бібліографія" до цієї теми, з якої зацікавлений читач міг би в потребі скористати.

Л. Луців

Америка посередничає між Південною Кореєю і Японією

Токіо. — До столиці Японії прибув американський амбасадор з Південної Кореї Волтер С. Довлінґ. Хоч державний департамент офіційно заперечив, наче б амбасадор Довлінґ виконував місію посередництва між суверенними державами Південною Кореєю і Японією, і хоч цей комунікат назвав подорож Довлінґа „рутиною", проте однаково японська, як американська преса переконана, що річ іде про заходи за поправлення взаємин між Південною Кореєю і Японією, які до цього часу не мають мирового договору й живуть у постійно напружених відносинах. Зріст комуністичної активности на Далекому Сході та факт, що ці обидві країни є близькими союзниками Америки і що кожна з них наставлена різко проти китайських комуністів, диктує Америці робити натиск на Південну Корею і на Японію в напрямку взаємного замирення. Останнім спором між тими країнами є проблема репатріяції корейців, що живуть в Японії, — крім неї — справа японського відшкодування Кореї за шкоди з часу окупації, справа риболовлі і ін.

Ірак бойкотує з'їзд арабських країн

Каїро. — 1-го вересня ц. р. відкривається у Казаблянці в Марокко пан-арабська конференція членів Арабської Ліґи для трьох дуже важливих справ: проблеми арабських втікачів з Палестини ще з часу ізраїльсько - арабської війни, продовжування бойкоту ізраїльських товарів і комунікації та становища до проблеми Альжиру. З усіх арабських країн одинокий тільки Ірак відмовився взяти участь у цій конференції, не зважаючи на дипломатичні заходи різних арабських країн. Бокування Іраку від Арабської Ліґи та його підозрілий просовєтський курс мають стати головною темою розмов між президентом З'єдиненої Арабської Республіки Гамалем Нассером й королем Савді Арабії Савдом під час цьоготижневої візити короля Савда в Каїро. В останніх місяцяхтижнях значно поправились взаємини між З'єдиненою Арабською Республікою з одного боку та Йорданією і Тунісією, а подекуди й Савді Арабією та Ливаном з другого. Зріст комуністичної загрози на Середньому Сході взаємно наблизив ці держави. Король Савд і президент Нассер мають — за твердженням газет — обмірковувати можливості натиску на іракського прем'єра генерала Абдула Каріма Кассіма, щоб відтягти його від контактів з комуністами та прихилити до співпраці з арабським світом.

Комісія Палати пропонує Ню Йорк на осідок Світової Виставки в 1964 р.

Вашингтон. — Конґресменка - демократка Една Ф. Келлі з Бруклина внесла в Комісії Закордонних Справ в Палаті Репрезентантів резолюцію про те, щоб президент Айзенгавер запросив уряди закордонних держав до участи у Світовій Виставці в Ню Йорку, яка має відбутися в 1964 році. Авторка резолюції, яку прийняла комісія, гадає, що Ню Йорк має кращі можливості влаштувати виставку, як інші міста ЗДА, Вашингтон або Лос Анджелес, які претендують на її осідок. Подібна резолюція є вже і в Сенаті, але вона просить Президента, щоб визначив комісію, яка мала б вирішити справу місця майбутньої виставки. Нюйоркський сенатор Джекоб К. Джевітс заявив, що старатиметься змінити сенатську комісію на взір тієї, яку прийнято в комісії в Палаті.

Суд вирішив, що молитва в публічних школах не порушує конституції

Мінеоля, Лонг Айленд, Н. Й. — Найвищий Стейтовий Суд вирішив, що відкривання шкільного навчання в публічній школі непримусовою молитвою не противиться конституції, бо перша поправка до неї зовсім не забороняє непримусової і недомінаційної молитви. Але суддя Меєр вирішив, що розпорядок шкільної влади, який закликає школи починати навчання молитвою, має „форму наказу" і тому він „не є згідний з конституцією". Від 1958 року деякі публічні школи шкільного району Геррікс починають навчання молитвою, і проти цього виступали представники Нюйоркської Унії Громадських Вольностей та заскаржили в суді. Виконний директор Унії Громадянських Вольностей Джордж Е. Рандквіст заявив, що він не є вдоволений з рішення Найвищого Стейтового Суду і буде апелювати до Апеляційного Відділу при Стейтовому Найвищому Суді стейту Ню Йорку.

● **Гайле Селяссіє**, монарх Етіопії, який недавно був з відвідинами в Західній Німеччині, а відтіль приїхав на 10-денні відвідини до Югославії, висловив острах, що чотири великодержави можуть вирішувати світові проблеми без участи малих держав. Зрештою, Гайле Селяссіє погоджується з відвідинами Хрущова в ЗДА, якщо з них вийшло б закінчення холодної війни.

● **У Середземноморському обширі**, в Португалії, Еспанії, Франції, Мароко, Альжирі, Тунісії, Італії, Ізраїлі, Кипрі, Греції і Туреччині, продукція цитрин значно перевищує запотребування. 20-го вересня ц. р. відбудеться в цій справі міжнародна конференція, на яку запрошено також власників цитринових плянтацій із ЗДА, Арґентини, Бразилії, Мехіко й Японії. Існує проєкт, за яким продуценти цитрин мали б зобов'язатись „заморозити" продукцію цитрин на найближчих 3 роки на теперішньому рівені.

КАТАЛОГ
книжок Книгарні „Свободи"

83 GRAND STEET — JERSEY CITY 3, N. J.

Належність за книжки просимо слати тільки чеками або поштовими переказами.

ПРОСИМО ПЕРЕХОВУВАТИ НАШ КАТАЛОГ.

(3)

Коваленко Л.: **Рік 2245** (роман-утопія)	2.25
В часі і просторі — п'єса	2.00
Ковальська М.: **Ганна, роман**	0.90
Королів-Старий В.: **Згадка про мою смерть**	2.00
Коренець О.: **Зшиток малого монґола**	0.60
Косаренка-Косаревич В.: **Московський сфінкс**	6.00
Кобилянська О.: **У неділю рано**	2.00
Кобець О.: **Записки полоненого** (Пригоди і враження учасника першої світової війни)	3.50
Коцюбинський М.: **Твори в двох томах**	9.00
Крип'якевич-Дольницький: **Нова історія України**	3.50
Крупницький Б.: **Гетьман Пилип Орлик**	0.80
Куліш М.: **Твори**	3.50
Курдидик А.: **Етюди** (мініятури)	1.50
Ладонько Н.: **Україна** — трагедія укр. народу в 6 карт.	0.40
Левіцька-Холодна: **Шлях велетня** — розповідь про життя Тараса Шевченка	3.50
Лепкий В.: **Мазепа, повість** бр. 2.50 опр.	3.00
Крутіж	0.70
Під тихий вечір	1.95
Писання, І, ІІ	5.00
Липа Ю.: **Призначення України**	1.50
Лотоцький А.: **Княжа слава**	1.00
Любомирський С.: **Жорстокі світанки, роман, 2 томи**	2.00
Між славою і смертю 3 т.	2.40
Під молотом війни — 4 т.	8.00
Мандрівка по головних містах земель України — гра для українського юнацтва	2.90
Маланюк Є.: **Остання весна** — поезії	1.50
Маланюк Є.: **Поезії** бр. 2.50 опр.	3.00
Макух, д-р І.: **На народній службі** брош.	7.75
опр.	9.25
Манило І.: **Байкар** (вибрані твори)	0.75
Манило І.: **Січ і відсіч** (нові твори)	0.30
Марголин А.: **Державний устрій Спол. Штатів Аме-ки**	1.50
Мірчук П.: **Українська Повстанська Армія**	3.00
В німецьких млинах смерти	2.00
Михаїл Архиєпископ: **Пояснення Єв. від Івана**	2.50
Мишута Л. і Драган А.: **Українці у вільному світі**	2.00
Мудрик М. А.: **Світанки і сумерки**	1.00
Нагаєвський І. о.: **Тернистим шляхом, спогади священика про Березу**	1.75
Назарук О.: **Роксоляна, іст. повість**	2.50
Наш Львів — Ювіл. збірник під ред. *Л. Лепкого*	3.00
Не забули спом'янути — памяткова книжка з нагоди відкриття памятника Т. Шевченка	0.50
Неприцький-Грановський Ол.: **Іскри віри**	1.50
Осінні узори	1.50
Овечко І.: **Ти був чужий** — Бразилія очима українця	1.50
І сталося чудо Боже (про чудотв. молитви о.Ліма)	0.50
Обірвані струни: антологія поезії бр. 3.00, опр.	3.50
Одрач Ф.: **В дорозі** — нариси	1.50
Олесь Ол.: **Чужиною** — поезії	0.50
З журбою радість обнялася — поезії	1.00
Онацький Є.: **На руїнах минулого — роман**	2.50
Онацький Є.: **Спрага справедливости**	0.75
Наше національне ім'я — герб	0.35
Очима душі — голос серця — горе — співи	1.50
Онацький Є.: **У Вічному Місті, спогади**	4.00
Осьмачка Т.: **Китиці часу** (нові твори)	0.65
Островерха М.: **Гомін з далека — нариси**	1.00
Обніжками на битий шлях 1921-1926	1.50
Без докору, міркування на міст. теми	0.75
Паньківський К.: **Від держави до Комітету**	2.00

● РОЗШУКИ ●

Сергій Сулима пошукує ПЕТРА ВЕСОЛОВСЬКОГО, сина Василя Весоловського, родом з міста Проскурова. Зголошення просимо слати на адресу ЗУАДКомітету:
UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
866 N. 7th Street
Philadelphia 23, Pa.

Д-р Тит БУРАЧИНСЬКИЙ з дружиною пошукують свойого сина НЕСТОРА, уродженого 1917 р. в Югославії, про якого від 1941 р. не мають жадних вістей. Просять всіх, хто мав би деякі відомости про нього, повідомити його родичів на адресу:
Dr. T. B.
Tczew, Woj. Gdanskie
ul. Obroncow Westerplatte 17, m. 1
Poland

Роман СНІГУР, син Павла, родж. 1925 р. в селі Девятир, пов. Рава Руська пошукує СВОЇХ РІДНИХ, які перед війною проживали в Дітройті, Миш. Прошу писати на адресу:
Roman SNIHUR
252 Wellesley Street E.
Toronto 5, Ont. Canada

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим співвласниками 22-мільйонової маєтку організації!

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

БРУКЛИН, Н. Й. — Управа Т-ва ім. Б Хмельницького, Відд. 158, повідомляє, що Чвертьрічні Збори не відбудуться суботу 5го вересня, а тиждень пізніше, 12-го вересня 1959 р., в год. 8-ій веч., в Народному Домі при 216-218 Grand St. Проситься прибути і вирівняти вкладки — О. Саноцький, фін. секр.

СИРАКЮЗИ, Н И. — Управа Т-ва „Українська Січ", Відд. 39, повідомляє що Місячні Збори відбудуться в неділю, 6-го вересня 1959 р., в год. 3-ій по пол. Вплачування вкладок буде в суботу, 5-го вересня, від 7-ої до 10-ої год веч. і в неділю, 6-го вересня, від 12-ої до 3-ої год. по пол. — Управа.

Посмертні Згадки

Іван ЖУЛЬ, член 352 Відділу УНСоюзу ім. св. Арх. Михаїла в Честері, Па., упокоївся в Бозі 10-го серпня 1959 року в Кемдені, Н. Дж. Похорон відбувся 14-го серпня 1959 р., з пох. заведення до церкви Sacred Heart Church, а опісля на кладовище St. Mary's Cemetery, Белмар, Н. Дж. Покійний полишив у смутку дружину Марію, дітей, внуків та правнуків. — В. И. П.!
Щербак, секр.

Марія ВРУБЛЕВСЬКА, членкиня Відд. 364 УНСоюзу в Клівленді, Огайо, померла 11-го серпня 1959 р. Покійна походила зі села Люблинь, пов. Городок, Зах. Україна. Полишила в смутку чоловіка Михайла, сина Івана, 2 доньки Катерину і Марію та 2-ох внуків. Похорон відбувся 14 серпня 1959 р., з пох. заведення до української кат. церкви Преч. Діви Марії, а опісля, при участи Родини, Знайомих та Членів Б-ва, на цвинтар св ап. Петра й Павла. — Вічна Їй Пам'ять.
В. Владика, секр.

ТАРЗАН, ч. 4,321. Знахур.

TARZAN TRACED THE MALADY OF THE 'FOAMING DEATH' TO A NATIVE VILLAGE. NOW, AS HE INSPECTED THE LATEST VICTIM, A SHADOW LOOMED BEHIND HIM.

'YES, BWANA, A HORRIBLE END,' SAID A BEGUILING VOICE. 'BUT SUCH IS THE WRATH OF OUR MOUNTAIN GOD, OVAR--'

'I, WEZIL, HAVE WARNED MY PEOPLE, YET--' THE APE-MAN GRIMACED. HERE WAS THE WITCH-DOCTOR, A MAN OF EVIL AND CUNNING -- HERE WAS AN ENEMY!

Тарзан простежив недугу „смерти внаслідок піни" аж до села тубільців. Коли він прослідив останню жертву, тінь станула за ним.

— Так є, бвана, жахливий кінець, — сказав обманливий голос. — Але така є лють божка наших гір Овара...

— Я, Везіл, остерігав мій народ, але... Мавполюд скривився. Це був знахур, людина зла і дуже хитра... Тут був ворог.